

Collegial: Tidende

for

Danmark og Norge.

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

Nr. 35. Den 29 August 1801.

Trykt i Kjøbenhavn hos Director Johan Frederik Schults.

Undertegnede ere Redaktører, Forlæggere og Udgivere af
denne Tidende:

Christian Knudsen.

Peter Johan Monrab.

Justitsraad og Deputeret i det
danske Cancellie.

Justitsraad og Departementss
Chef i det danske Cancellie.

Offentlig Indretning.

Med Rescript til Stiftamtmanden og Biskoppen over
Aggershuus Stift, af 21 d. M., har Hs. Majestæt
konfirmeret en Plan til en real og elementair Skoles Op-
rettelse i Frederikstad i Norge. Dens Indhold er væ-
sentligen følgende: 1ste Afdeling. Om Skolevæ-
senets Bestyrelse. 1 §. Til at bestyre og opretholde
denne Læreanstalt o. s. v. skal bestandigen være en Direc-
tion, som skal bestaae af de hidtilværende Skoleinspecto-
rer, nemlig Stedets Byfoged og Sognepræst, og 3 af
Stedets Indvaanere, som alle maae være eller have væ-
ret Huusfædre, og for Tiden skal bestaae af de nuvæ-
rende 3 Skolecommisfarier, saalænge de dertil ere at
for.

formaae; men, naar nogen af dem afgaaer, skal hans Plads besattes ved Valg mellem 3 Huusfædre, som der- til af Directionen foreslaaes. § 2. Denne Direction skal i alt, hvad som angaaer Lærdommen, Politie og god Orden, udgjøre et Skoleraad, hvori Overlæreren tillige skal have Sæde og Stemme, og hvis Forhandlinger indføres i en dertil indrettet Protocol, som føres af Overlæreren. § 3. Alt hvad derimod vedkommer Skolens Deconomie og offentlige Indretning, dens Indtægtskilder og disses hensigtsmæssige Anvendelse, skal ene være Directionen overdraget til Afgjørelse ved fleste Stemmer. § 4. Directionen skal vaage over, at alle Skolens tilhørende Penge og Capitaler blive lovmæssigen udsatte til en for Stiftelsen stedsevarende Rente ydende Fond; og skal Directionen være ansvarlig for, at denne Fond, saavelsom Alt, hvad i sin Tid maatte tilkægges samme, ei uden Hs. Majestæts Befaling bliver forringet; i hvilken Henseende Directionen stedsse skal søge at modificere denne Indretnings Udstrækning overensstemmende med dens aarlige Indtægtskilder. § 5. Skolens Regnskab skal forfattes af Overlæreren efter et af Directionen forfattet og af Stiftesøvrigheden approberet Schema, og indleveres inden hvert Aars 1 Februar til Directionen, med hvis Paategning det derefter indsendes til Stiftet, for med de øvrige offentlige Regnskaber at underkastes Revision og Decision. For Regnskabets Forfattelse og Erklæring over de i samme foresaldende An-

regnelser, skal Overlæreren nyde af Skolens Casse et aarligt Honorarium af 20 Rdlr. § 6. Ved Skolen skal være følgende autoriserede Protocoller, foruden den i § 2 ommældte, hvilke anskaffes for Skolens Regning og føres af Overlæreren: 1) en Journal, hvori indføres alle de Forretninger af nogen Bigtighed, som dagligen kunne indtræffe, nemlig: a. naar en Discipel indtræder eller afgaaer; b. alle indløbende Forandringer saavel i Henseende til Informationstiden som Naaden, hvorpaa den bliver udført; c. en Lærers Udeblivelse fra de bestemte Informationer, om samme har Sygdom eller hvad andet Forsald til Grund, samt hvorledes denne Tid i saa Fald bliver nyttet ved Skolen; d. naar en Lærer eller Discipel bliver syg, indføres dette ved Datum, ligesom og naar han igjen bliver frisk; og endeligen e. indføres i denne Journal alt, hvad der er passeret ved de mindre og offentlige Examina, som ere Skolen vedkommende. 2) En Immatriculationsprotocol, der forklarer Skolens samtlige Disciples Alder, Fødested, Forældre eller Foresatte m. v. 3) En Copiebog, hvori indføres al den Correspondence, som er Skolen vedkommende, tilligemed Aars Regnskabet, saaledes som det af Overlæreren bliver forfattet. § 7. Alle Skolens Indtægter i rede Penge, udenfor de Lærerne tillagte accidentelle Indkomster, skal modtages af Overlæreren, ligesom han og udbetaler Lønningerne og alle Skolens øvrige Udgifter efter bestemte Indtægts og Udgifter Anvisninger fra Di-

rectionen, forsynede i det mindste med 3 af dens Lær-
 mers Underskrift, hvilke vedlægges Regnskabet som Bilag.
 Til hvilken Ende Overlæreren, til de smaae og løbende
 Udgifters Bestridelse, skal have en passende Beholdning
 af Skolecassens rede Penge. § 8. Alle Skolecassens
 øvrige rede Penge skal nedlægges i en dertil indrettet Ri-
 ste, hvori Skolens Obligationer og øvrige vigtige Pa-
 pիրer ligeledes skal bevares. Denne Kiste skal være for-
 synet med 3 Laase og forskjellige Nøgler, hvoraf Byfog-
 den, Sognepræsten og den ældste Meddirecteur hver skal
 have een; og skal Directionen attestere paa de aflæggen-
 de Regnskaber, at den i samme anførte contante Behold-
 ning foresindes i Cassen, samt at Skolens Capitaler, ef-
 ter Regnskabets Forklaring, ere besørgede lovligen udsatte.
 § 9. Directionen eller i det mindste dens Pluralitet bør
 overvære de af Overlæreren anstillede Examina for hver
 Klasse, og skal være samlet een Gang hvert Fjerdingaar,
 for at beraadslaae om, hvad der angaaer Stiftelsens Tarev
 og Indretning, samt for at modtage og nedlægge de i
 Kvartalets Løb indkomne Penge. § 10. Det skal tillige
 være Directionens Formaal, i Forening med Overlære-
 ren, i Tiden at see det bragt derhen, at denne Stiftelse,
 ved en med sammes vorende Indtægtskilber og Antallet af
 Udenbyes Concurrenter hensigtsmæssigen indrettet Plan,
 som da skal indsendes til Hs. Majestæts Approbation,
 udvides til en Læreanstalt, hvortil Indbyggerne fra Nor-
 ge

ges fjernere Egne med Tillid kunne sende deres Børn til Underviisning og Dannelsse.

(Fortsættelsen følger.)

Forgivninger.

Igjennem det tyske Cancellie er, under 8 d. M., udsærdiget en Anordning i Henseende til Bekjendtgjørelsen af Cancellie-Resolutioner for Supplicanterne, for Hertugdømmene Schlesvig og Holsteen, Herstabet Pinneberg, Grevskabet Ranzau og Staden Altona. Dens Indhold er, at det, for at der i Henseende til Cancellie-Resolutioners Bekjendtgjørelse for Supplicanterne kan indføres et ligedant Forhold, fastsættes som Regel: at enhver Riet og overhoved enhver Øvrighed, som lader den umiddelbart under sig staaende Supplicant tilstille den tilsendte Cancellie-Resolution, ogsaa skal meddele den muligt tilstedevoxende Supplicant en Afskrift af samme, og, dersom han ei staaer under den og ingen Procurator er tilstede ad acta, foranledige, at den ved hans Øvrighed vorder ham tilstillet.

Ved Reskript, af 21 d. M., til Stiftamtmanden og Biskoppen over Ribe Stift, er det fastsat: at et Huus, som Sognepræsten for Gjellerup Menighed, Hr. Høst, har ladet opbygge paa Præstegaardens Grund, maa, med tilliggende Hauge, tjene til et bestandigt Enkesæde for Præste-Enkerne i bemældte Sognekald, under følgende

Bil.

Vilkaar: 1) at dette Huus betales de afgaaende Præster eller deres Stervboer af de tiltrædende med 150 Rd. 2) At Enken eller Enkerne, naar der er 2de i Kaldet, som behoe samme Huus, betale Cognepræsten deraf i Løie, hvad Herredsprovsten skjønner at være billigt, samt vedligeholde Huset, hvilket Provsten ved sine Visitationer bør paasee, samt 3) at Huset med Hauge, naar ingen Enke er i Kaldet, af Præsten selv afbenyttes, imod at han vedbørligen vedligeholder samme, da han, i manglende Fald, af Eftermanden ikkun bør erholde den Bærd, det maatte findes at have, efter Provstens og 2de tiltagne Herredspræsters Skjønnende.

At Amtmanden over Holbeks Amt, nu, i Følge Hs. Majestæts Resolution af 4 Septbr. 1793 og 19 Novbr. 1800, har overtaget Bestyrelsen over de i samme Amt beliggende Kjøbstæder: Holbek, Kallundborg og Nykjøbing, undtagen for saavidt de Forretninger angaaer, der vedkomme de offentlige Stiftelser, hvilke fremdeles blive forvaltede af Stiftamtmanden og Biskoppen over Sjællands Stift; det er ved Placat fra det danske Cancellie, under 27 d. M., bekendtgjort.

Under 18 Juli d. A. er, ifølge Kongel. Resolution af 15de næstførehen, fra Rentekammeret udsærdiget et Reglement for Scheidning og hvad samme angaaer ved Kongsberg Sølvværks Gruber. Dets Indhold

hold er følgende: Ligesom det er unægteligt, at det maa vorde et betydeligt Tab for Bergkassen, naar det Jøi, som med store Omkostninger er vundet i Gruberne, og derfra til Dagen udfordret, ei bliver tilbørligen scheldet, og Erts, samt Malm forsvarlig opberedet, men Erts udfasket i Berghalden, og Fels eller Berg indblandet i Scheidertsen eller Malmen, eller naar Ertsen og Malmen bliver for grov pukklet og slagen, saaledes paaligger det ogsaa enhver, som er bestjæstiget med det Arbeide, som bidhen hører, at udrette det troeligen, samt forsvarligen; og en ufravigelig Pligt er det for Enhver, som er betroet nogen Opsigt over disse Arbeidere, nøiagtigen at paasee, at ingen Skjædesløshed derudi af dem begaaes. Ertsscheideren er vel den, som i denne Henseende har den nærmeste Opsigt, og som altsaa nærmest bør staae til Ansvar, naar Feil ved Scheidning og Opberedning have indsnæget sig, som af ham ei ere bleyne rettede; men Stigieren bør dog have et vaaget Øie over, at denne ei teer sig efterladet i sine Pligters Opsyldelse, om han ikke selv vil drages til Ansvar for dennes Efterladenhed. Da Ertsscheideren skal, som sagt, være underkastet Ansvar for Scheidning og Opberedning, saa maa heller ingen anden antages til Ertscheider, uden han er udrustet med de dertil fornødne Qualiteter, det er: uden han meget godt kjenner Erts, kan selv visiterer Berghalden, samt Malmhaugen, og er sindig, saa at han kan undervise de ufyndige Børn,

han

han faaer under sin Opfigt i Scheidningen, og rette deres Feil, uden at mishandle dem. Krabbling og Svagshuede ere altsaa ei fiktede til Ertscheidere, men i dets Sted bør vælges yngre Mand af nysnævnte Beskaffenhed. Disse kunne ei lade sig nøie med den nu for Ertscheiderne bestemte Løn, men kunne med Villighed gjøre Fordring i det mindste paa saa stor Løn, som de ellers kunde have fortjent, naar de vare vedblevne deres forhen havte Arbeid. Af denne Marsag, og for at opmuntre til des større Flid, samt for at kunne med Villighed paalægge dem det Ansvar, som de nødvendigen maae være underkastede, fastsættes Ertscheidernes visse Løn for Esteriden til 24 Sk. pr. Schicht, som er 5 Rdlr. maanedlig, samt Sygeløn og Pension i Forhold dertil. Foruden disse 5 Rdlr. fast Løn, maa det være en Ertscheider tilladt, udenfor sine Schichter, eller, naar hans Schicht er endt, ved Extra-Arbeid paa Gruben at kunne fortjene endnu 2 Rdlr. om Maaneden, saa at hans hele maanedlige Løn maa kunne beløbe sig til 7 Rdlr. Dette Arbeid, som kan overlades Ertscheideren til Extra-Forstjeneste, skal bestaae i foresaldende Arbeid i Dagen, saasom Anstrykning, Reparationer paa Materialier, Stængers Tilhugning, med videre saadant, tilligemed Malmslagning; men, førend nogen til Ertscheider antages, maa det anmeldes for Overbergamtet. Til Opmuntring for Auslagerne fastsættes, at, naar en Auslager har i sit Arbeid ført sig vel og upaafdragelig op, da skal han, efter

efter at have opnaaet den bestemte Alder, frem for nogen anden, befordres lige til Hauer, eller, om han i alle Henseender er duelig dertil, og ingen værdigere fornærmes, befordres til Erttscheider, naar Plads er vacant og han attraaer den, helst om han er vedbleven at være Auslager 3 eller flere Aar over den Tid, da han ellers fulde indtræde i Hauertlassen. Efterat Lønnen er saaledes bleven forøget for Erttscheiderne, og en passelig Opmuntring fastsat for Auslæggerne, bør man vente duelige, flittige og agtpaagivende Erttscheidere, samt Auslæggere, for hvilke, saavelsom for Stigerne, til hvilke Opsigten over enhver Grubes hele Mandskab er betroet, følgende skal tjene til en ufravigelig Regel og Rettefærdighed:

(Fortsættelsen følger.)

Blandede Efterretninger.

Under 8 d. M. har det danske Cancellie tilskrevet samtlige Biskopper i begge Riger saaledes:

P. M.

De Optegnelser, som haves i Cancelliet, angaaende Præstekaldenes aarlige Indkomster, ere, forsaavidt de grunde sig paa de, i Følge Forordningen, af 4 Aug. 1788, indkomne Anmeldelser, ikke saa nøiagtige og paa-
lidelige, som behøves, naar Collegiet ved dets Forestil-

lins

linger om ledige Præstefald, med fuld Visshed og behørig Nøiagtighed, skal kunne underrette Hs. Majestæt om slige Embeders nu værende virkelige Indkomster.

Fundatsen for Kjøbenhavns Universitet, af 7 Mai 1788, fastsætter, i IV Cap. 13 §, at ved Candidaters første Befordring til et Præstefald, skal tages Hensyn saavel til Candidatens for Embeds-Examen erholdte Caracteer, som til hvad Kaldet i Cancelliet er anslaaet for; men det rette Forhold, som Fundatsen her tilsigter, imellem Candidatens Caracteer og Embeds-Indkomster, kan ikke behørigt iøgttages uden nøiagtig Kundskab om disse sidste.

I Henseende til geistlige Embedsmænds Befordring fra ringere til bedre Embeder, er det ogsaa saare vigtigt for Cancelliet, at være rigtig underrettet om den sande Forskjæl imellem Præstefaldenes Indkomster, for at kunne, ved Forestillinger om værdige Subjecters Fremmelse, med Overbeviisningen om den foreslagne Person's Duelighed og Fortjenester tillige forbinde tilstrækkelig Visshed om Befordringens hensigtsmæssige Forhold til samme.

Disse Grunde foranledige Cancelliet til, herved tjenstligt at anmode deres Høiarværdighed, behageligen at ville, fra samtlige Herredsprovster i det dem anbefalede Stift, indhente og derefter meddele dette Collegium nøiagtige og paalidelige Efterretninger om samtlige

ge, under Stiftet henhørende, Præstefalds aarlige Indkomster, hvilke maatte specificeres saaledes, at saavel de uvisse, af Offer og Accidentser, som de visse, af Elender og Jordegods, med videre, nøie bestemmes og opgives.

J Henseende til de Præstefald, hvortil private Kirke-Eiere ere Kaldsberettigede, ønsker man ogsaa, at disse Kirke-Eieres Navne tillige maatte anmærkes, saavelsom de Kirker, for hvilke de saaledes kalde.

At enhver geistlig Embedsmand, i denne Anledning, uden Forbeholdenhed, med Nædelighed og Nøiagtighed vil opgive samtlige sine Embeds Indkomster, derom er Cancelliet saa meget mere forvisset, som Aarsagen, hvorfor slige Efterretninger nu herfra forlanges, er, som ovenmaaldt, alene det Ønske, at kunne, ved Forestillinger om de ledige Embeders Besættelse, gaae frem efter sikke og paalidelige Oplysninger; saa at herved aldeles ikke have mindste Hensigt til, at foranledige nogen Forandring i Geistlighedens Embeds-Indkomster, eller nogen Forhoielse i dens Afgifter, hvilket tillige maatte de Vedkommende tilkjendegives.

Da Cancelliet har imodtaget adskillige Forespørgsler om, hvorledes det kongelige Reskript, af 13 Febr. d. A., angaaende Studenteres Afgang til at betræde Prædikestolen, skal forstaaes; saa har bemældte Collegium,

gium, under 8 d. M., i den Henseende, meddeelt samtlige Biskopper i begge Riger følgende nøiere Bestemmelser:

1) Det ovennævnte Reskript, hvis Hensigt er, for Fremtiden at forebygge de Misbruge, som kunde bestryktes, naar umodne unge Mennesker, uden behørig Forberedelse, betræde Prædikestolen, angaaer ikke saadanne studerede Degne, studerede Skoleholdere og andre Studiosi, som allerede forhen have afslagt tilstrækkelige Prøver paa deres Duelighed til offentlig Foredrag; dog bør i Fremtiden ikke saadan deres Duelighed bedømmes alene af de Præster, som have betjent sig af deres Hjælp, men tillige bevidnes af vedkommende Provst og Biskop.

2) Reskriptet fastsætter ikke, som en nødvendig Egenkab for dem, der ønske sig Tilladelse at bestige Prædikestolen, at de allerede skulde have underkastet sig theologisk Embeds-Examen, men alene, at de skulle have hørt de vigtigste philosophiske og theologiske Forelæsninger, og kunne forevise Attester om deres in Examinatoriis udviste Fremgang; hvilke Attester altsaa maae være udstedte af vedkommende academiske Lærere, som pleie at holde disse Forelæsninger. Derimod følger det af denne Anordning, at saadanne Studiosi, som enten strax efter Examen artium, eller efter at have tilsendebragt det philosophiske cursus og udholdt Exa-

men

men philosophicum, forlade Universitetet, uden at have besøgt theologiske Forelæsuinger, ei kunne være iblandt deres Antal, som have Tilladelse at prædike, da de ei kan formodes at besidde de til Religions-Underviisning høist fornødne theologiske Kundskaber.

3) De som, efterat have studeret ved Universitetet, siden have forladt den videnskabelige Bane, og søgt en eller anden borgerlig Næring, kunne heller ikke have Afgang til Prædikestolen.

4) Studerede Degne, Kirkesangere og Skoleholdere, som for Fremtiden beskikkes, kunne ei udelukkes fra denne Begunstigelse at prædike, saasemt de ellers have de i Reskriptet fastsatte Egenskaber.

5) Men ustuderede eller seminaristisk oplærte Skoleholdere bør ikke tilstedes Afgang til at prædike, da deres Dannelse har haft et andet Formaal, og de savne lærde Kundskaber; derimod kan det tillades slige Skoleholdere, i Præstens uundgaaelige Forsald, og naar ingen anden kunde have til at holde Prædiken, da, efter foregaaende Sang og aflæst Evangelium eller Epistel, at holde en dertil passende Catechisation med Ungdommen paa Kirkegulvet.

For at kunne sættes i Stand til at forelægge Hs. Majestæt en fuldstændig Beretning om det danske Skoleunderviisnings-Væsens nuværende Forsatning og Fremgang,

gang, enſt Cancelliet at erholde nøiagtige Eſterretninger om ſamtlige i Danmark og Norge værende private Lære- og Opdragelſes-Anſtalter, ſom enten af enkelte Perſoner ere oprettede eller af forenede Selskaber ſtiftede, ſaavel for Drengene ſom for Piger. Dette Niemeed vilde bedſt kunne opnaaes, naar Øvrighedene fra Bedkommende indhente og derefter meddele Cancelliet ſaadanne Eſterretninger, ſom kunne give nøiagtig Oplyſning om enhver af diſſe Lære- og Opdragelſes-Anſtalters Begyndelſe og forſte Indretning, ſammes gjorte Fremgang og nu værende Tilſtand, af hvor mange og hvilke Lærere et ſaadant Inſtitut beſtyres og beſørges, hvor mange Lærlinge der ſøge ſamme, hvor mange og hvilke af diſſe fortrinligen have udmærket ſig, hvad der i et ſaadant Inſtitut læres, og hvad ellers ved ſamme i Særdeleſhed maatte være at anmærke. Bemældte Collegium har derfor, under Gaars Dato, begjært ſamtlige Øvrigheders gode Medvirkning til at erholde den attraaede Underretning.

Den 24 Auguſt er Prem. Lieutenant Wilde anſat ſom ſubalterne Enroullerings-Officeer i Eggersund, og Prem. Lieutenant Sommerfeldt ligeledes i Nærſtrand under Stavangers District.

Ledige Embeder.

Under det danske Cancellie: Bangs Soane kald i Aggershuus Stift, 300 Rdl.; Aggersøe og Omøe Sognekalb under Sjælands Stift, 175 Rdl.; Seierøe Sognekalb under Sjælands Stift, 280 Rdl.; det residuerende Capellanie til Schierbeck under Ribe Stift, 99 Rdl.; 3die Præste-Embedet i Christiania, 300 Rdl.

Befordringer og Afgang.

Under det tydske Cancellie: Den 21 August er Cand. Theol. H. Düncker konfirmeret til Diaconus ved Kirken i Neustadt; hidtil værende Organist, P. Sverfen i Pløen, ligeledes til Cantor ved den breitenauiske Skole der paa Stedet.

Under Generalitetet: Den 21 August er Styk-Junker af det kongelige Artilleri Corps H. A. v. Caroe udnævnt til Dessinateur ved Ingenieur Corpsset med Second-Lieutenants Caracteer, og Gyrværker af førstbemældte Corps, A. C. Brinck, ligesaa til Second- og Toihuus-Lieutenant ved Nyborg Fæstning.

Under Rentekammeret: Den 26 August er Professor ved det chirurgiske Academie, F. C. Winsløw, udnævnt til at være tillige Hofchirurg; Fogden for Nedenæs Fogderie, L. Weidemann, efter Ansøgning, i Naas de entlediget med Pension; Fogden for Sensens og Tromsøe Fogderier, P. Kreidahl, i hans Sted udnævnt til

Foged for Nedenæs Fogderie, og Copiisten i det bergenske og christiansandske Contoir, D. J. Rafn, igjen til Foged for Senjens og Tromsøe Fogderier, samt Exam. Juris S. K. Boalth til Copiist i nysmældte Contoir; Landinspecteur D. Wesenberg ansat som Landinspecteur i Ribe Stift; hidtilværende Branddirecteur i Ringkjøbing Amt, Landinspecteur L. D. Wesenberg, ansat som Landinspecteur i Aarhus Stift; Copiisten i Bygnings-Contoiret, J. Birch, udnævnt til Fuldmægtig i samme Contoir, og Copiisten i Syens og Jyllands Landvæsens-Contoir, J. Collin, ansat som Fuldmægtig i Rentekammerets danske og norske Cancellie.

Under den almindelige Enkekassee-Direction:

Den 19 August er Fuldmægtigen i den almindelige Enkekassee Bogholder-Contoir, E. N. Laurrup, udnævnt til Kasserer ved benævnte Kasse; Fuldmægtigen i Bygnings-Contoiret under Rentekammeret, E. Hoe, til Controllleur, Exam. Juris H. D. Lund til Fuldmægtig i Kasserer-Contoiret; den hidtil i samme Contoir værende Copiist, J. C. Runchel, afskediget med Pension og, i hans Sted beskikket Exam. Juris J. Almind. Til Fuldmægtig i Bogholder-Contoiret er igjen beskikket den 1ste Copiist i samme Contoir, E. Schram; den 2den Copiist, M. Schou, avanceret til 1ste Copiist; Extra-Skriver J. P. Eschildsen til 2den Copiist, og P. Dons ansat som 3die Copiist.